

FORN VÄNNEN

JOURNAL OF
SWEDISH ANTIQUARIAN
RESEARCH

Kort meddelande om den svenska arkeologiska expeditionen till Indien
Rydh, Hanna

Fornvännen 1954(49), s. 169-173 : ill.

http://kulturarvsdata.se/raa/fornvannen/html/1954_169

Ingår i: samla.raa.se

Fig. 1. Rung Mahal före utgrävningen. — Rung Mahal prior to the excavation.

KORT MEDDELANDE OM DEN SVENSKA ARKEOLOGISKA EXPEDITIONEN TILL INDIEN

När de svenska grävningarna i Indien kunde ta sin början de första dagarna av januari 1953 låg åtskilligt av förberedelse bakom. Något mer än två år tidigare hade en organisationskommitté bildats med professor H. S. Nyberg, Uppsala som ordförande och följande medlemmar: professorerna T. Arne, Stockholm, A. Boëthius och Hj. Frisk, Göteborg, G. Lindblom, Stockholm, samt undertecknad, bergsingenjör S. Strömgren, sekreterare och ekonomidirektör S. Thorell, kassaförvaltare, alla i Stockholm. Som expeditionens blivande ledare reste jag i mars 1951 ut till Indien för att underhandla med myndigheter och på ort och ställe inhämta nödiga uppgifter. När såväl grävningssom finansplan kunde framläggas, utlovade Konungen, som med största intresse följt förberedelserna, att vara expeditionens beskyddare. Anslag har lämnats av Humanistiska och Längmanska fonderna samt industrier och privatpersoner; av stor betydelse var Svenska Ostasiatiska Kompaniets löfte om fria resor och transporter. Svenska legationen i Delhi och svenska generalkonsulatet i Bombay har på allt sätt bistått expeditionen.

Jag hade glädjen att som medlemmar i expeditionen få räkna professor Holger Arbman och hans fru fil. kand. Dagny Arbman, amanuensen Louise

Fig. 2. Utgrävt parti av östra schaktet. — An excavated section of the east pit.

Halbert och fil. stud. Göran Bergengren, alla från Lund, fil. stud. Björn Allard och geologen amanuens Gösta Eriksson, båda från Uppsala, dr David Hummel, Gäddede, vår läkare, fotograf Öved Hultmark och jur. stud. Karin Munck af Rosenschöld, sekreterare, båda från Stockholm. Med. stud. fru Hildegard Halling-Lindfelt, som förberedde en resa till Indien, utlovade att under två månader förestå vårt hushåll.

Vår grävningsplats var belägen i staten Rajasthan i ett ökenområde inom norra delen av det forna furstedömet Bikaner. Närmaste på kartan utsatta stad är det lilla Suratgarh med ca 7.000 invånare. I detta torra öken- eller busksteppsområde — där man ej haft något regn på två år — gjorde den i Veda-sångerna omtalade, nu uttorkade floden Sarvati livet en gång lättare att leva.

Att våra grävningar kom att förläggas just till dessa trakter berodde på att de senaste årens indiska topografiska undersökningar visat, att en rad boplatser, vars lämningar på grund av anhopningen av keramikrester nu lyser som skär-röda kullar mot ökensanden, kunde förmodas innehålla lämningar efter mycket långvarig bebyggelse, som med sitt äldsta skede kunde gå ned till eller svara mot den berömda Mohenjo-daro och Harappa kulturen — båda fyndorterna belägna i det nuvarande Pakistan — som tidigare ej ansetts ha sträckt sig så långt öster ut. Denna kulturs kontakt å ena sidan med sumerisk kultur och å den andra eventuellt med senare indisk kultur motiverade ett allmänt intresse, var på tidsskalan än de fynd skulle visa sig höra hemma, som en grävning inom området bragte i dagen.

Fig. 3. Profilvägg med »ränder» av lerkärl. — Profile with »layers» of pottery.

»Department of Archaeology» i Delhi hade föreslagit fyra olika ther eller theri — så kallas dessa boplatskullar — åt expeditionen att välja på. Den vi valde bär det klingande namnet Rung Mahal, vilket är uttytt: det färgrika palatset. Rung Mahal är ca 200×200 m i omfång och har en högsta höjd av ca 9 m. Vi började med ett schakt på 20×10 m i högens östra del. Strax under ytan fann vi ett antal skelettgravar från muselmansk tid, givetvis tillkomna sedan bebyggelsen på själva platsen upphört. Därunder anträffade vi sedan undan för undan rester av åtta olika byggnadsperioder; slutligen hade vi grävt igenom lager av 8 meters mäktighet. På den sista metern gjordes dock inga fynd; då vi nådde detta avsnitt hade vi grävt tvärs igenom lämningarna av bebyggelsen. I allmänhet utgjordes huslämningarna blott av fragmentariska murrester av soltorkat tegel; endast i ett fall hade bränt tegel använts. Bäst bevarad var en i de undre lagren belägen $7 \times 1,75$ m stor husgrund, uppdelad i två rum, varav det mindre var $1,75$ m i fyrkant. Det hade en egendomlig anordning, bestående av ett i golvet nedgrävt upp- och nedvänt stort lerkärl med avslagen botten, till vilket ledde ett slags stenläggning. I detta lilla rum fanns bortåt ett 20-tal bronsmynt.

Marken var späckad med lerkärlsfragment; här och var träffade vi på riktiga »sopnedkast», stora gropar fulla av sådana lerkärlsmängder, att jag i en enda grop räknade till resterna av mer än tusen kärl. Fotografier och teckningar av profiler visar utmärkt denna företeelse.

Fig. 4. Typiskt målat Rung Mahal-kärl. — A painted vessel typical for Rung Mahal.

Vi tog också upp ett schakt i högens västra del, där vi började i en svacka ungefär i nivå med den omgivande öknens, och gick både inåt mot högen och på djupet under den nuvarande marknivån utanför högen. I detta schakt stötte vi på ett konglomerat av husgrunder på ungefär samma nivå. Rum var i regel lagt till rum utan förband. Murarna utgjordes oftast av illa lagda saltorkade tegel; på en sträcka var emellertid en kärnmur av saltorkat tegel på den utåt vända sidan klädd med bränt tegel. Av stort intresse var tvenne husväggar, vilka ovanpå en rappning i benvitt var bemålade med en vackert röd ram kring väggfältet.

Då vi i slutet av april hade en temperatur av 40 till 47° C i skuggan, blev det nödvändigt att göra en paus i arbetet. Keramikmaterialet magasineras därför i Suratgarh. Hösten skall ägnas åt en fullständig katalogisering. Likaledes är de starkt ärgade mynten, som skall möjliggöra en exakt tidsbestämning, under bearbetning. Så mycket kan emellertid redan nu sägas att vår grävning i huvudsak representerar den s. k. Kushan-tiden — de första århundraden e. Kr. — samt en tidig del av den följande Gupta-tiden.

Keramiken kommer, då den bearbetats och kartlagts, att utgöra ett värdefullt »ledfossil» för sagda tid. Hittills har man inte från skedet ifråga kärl, som i kvalitet och dekor kan mäta sig med Rung-Mahal-keramiken. De stora bukiga kärlen i rödskär färg med svart bemålning visar en hög standard. Oftast utgöres motiven av gracila blommönster; särskilt omtyckt är rankor av utslagna lotusblommor växlande med knoppar och blad. Men också djur-

Fig. 5. Skulptur. — A sculpture.

motiv förekommer. Den största uppmärksamheten väckte bland indiska arkeologer en kruka, vars breda buk omslingrades av tvenne draklika »tusenfotingar». Dylika »ben» på några tidigare funna fragment har tolkats som delar av små människofigurer.

I denna korta notis kan jag ej ingå på några detaljer. Det rika materialet ger prov på hundratals olika former och materialbehandlingsformer från de grövsta kokkärl till det tunnaste gods. Av speciellt intresse är en del kärl, vars insidor pressats med säckväv. Det är särskilt beaktansvärt, att den målade Rung-Mahal-keramiken har otvetydiga drag av likhet i dekoren — men ej i godset — med den tidigare Mohenjo-daro-keramiken. Likaså är det intressant, att Suratgarh är en av två eller tre platser, där en viss tradition ännu lever kvar i det blomstrande krukmakeriet.

Utom lerkärlen må nämnas människo- och djurskulpturer, rökelsekar och inte minst en fragmentarisk lertablett med inskrift, antagligen i Gupta-tecken. Den är ännu otolkad.

I början av mars hade expeditionen tillfälle att i Delhis ståtliga Government's House — där Indiens Nationalmuseum är inrymt i den stora mottagningshallen i det forna vicekonungapalatset — anordna en utställning av på skärmar uppsatta fotografier av svenska fornminnen och svensk museiteknik. Det var Statens Historiska Museum, som lånat oss detta material, vilket väckte stort intresse och fick stor publicitet. Samtidigt visade vi ett litet urval av våra fynd från Rung-Mahal.

Hanna Rydh